

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2007. gada 13. martā *

Lieta C-432/05

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Högsta domstolen* (Zviedrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2005. gada 24. novembrī un kas Tiesā registrēts 2005. gada 5. decembrī, tiesvedībā

Unibet (London) Ltd,

Unibet (International) Ltd

pret

Justitiekanslern.

* Tiesvedības valoda — zviedru.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji K. V. A. Timmermans [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] (referents), R. Šintgens [*R. Schintgen*], P. Kūris [*P. Kūris*] un E. Juhāss [*E. Juhász*], tiesneši J. Makarčiks [*J. Makarczyk*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], E. Levits, A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

ģenerālvokāte E. Šārpstone [*E. Sharpston*],
sekretārs J. Svedēnborgs [*J. Swedenborg*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2006. gada 3. oktobrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Unibet (London) Ltd* un *Unibet (International) Ltd* vārdā — H. Bergmans [*H. Bergman*] un Ū. Viklunds [*O. Wiklund*], advokater,

— Zviedrijas valdības vārdā — K. Vistranda [*K. Wistrand*], pārstāve,

- Beļģijas valdības vārdā — A. Ibēra [*A. Hubert*], kurai palīdz S. Verhulsts [*S. Verhulst*] un P. Flemminks [*P. Vlaemminck*], *advocaten*,

- Čehijas valdības vārdā — T. Bočeks [*T. Boček*], pārstāvis,

- Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un A. Dītrihs [*A. Dittrich*], pārstāvji,

- Grieķijas valdības vārdā — A. Samoni-Randu [*A. Samoni-Rantou*] un K. Boskovits [*K. Boskovits*], pārstāvji,

- Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz F. Sklafani [*F. Sclafani*], *avvocato dello Stato*,

- Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un K. ten Dama [*C. ten Dam*], pārstāves,

- Austrijas valdības vārdā — H. Dosi [*H. Dossi*], pārstāvis,

- Portugāles valdības vārdā — L. Fernandišs [*L. Fernandes*] un Ž. de Oliveira [*J. de Oliveira*], pārstāvji,
- Somijas valdības vārdā — E. Biglina [*E. Bygglin*], pārstāve,
- Apvienotās Karalistes valdības vārdā — K. Vaita [*C. White*], pēc tam Z. Braienstone-Krosa [*Z. Bryanston-Cross*], pārstāves, kurām palīdz T. Vards [*T. Ward*], *barrister*,
- Eiropas Kopienų Komisijas vārdā — E. Traversa [*E. Traversa*] un K. Simonsons [*K. Simonsson*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus tiesas sēdē 2006. gada 30. novembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principa interpretāciju, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų tiesībām.

- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prāvu starp *Unibet (London) Ltd* un *Unibet (International) Ltd* (turpmāk tekstā kopā sauktas “*Unibet*”) un *Justitiekanslern* par Zviedrijas Likuma par loterijām un laimes spēlēm piemērošanu (*lotterilagen*, SFS 1994, Nr. 1000, turpmāk tekstā — “Loteriju likums”).

Atbilstošās valsts tiesību normas

Procesuālie noteikumi

- 3 No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka kontroli attiecībā uz tādu valsts tiesību normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām, kam ir normatīvs raksturs, reglamentē Zviedrijas Konstitūcijas (*regeringsformen*) 11. nodaļas 14. pants. Atbilstoši šim pantam, ja, pēc tiesas uzskatiem, valsts tiesību norma neatbilst konstitucionālai normai vai citai tiesību normai ar augstāku juridisku spēku, tad šai tiesību normai jāpaliek nepiemērotai. Taču, ja minēto tiesību normu ir pieņēmis Zviedrijas Parlaments vai valdība, tai ir jāpaliek nepiemērotai tikai tad, ja neatbilstība ir acīmredzama. Šis pēdējais nosacījums tomēr nav izvirzīts gadījumos, kad ir radies jautājums par atbilstību Kopienas tiesību normai.
- 4 Kā norāda iesniedzējtiesa, Zviedrijas tiesībās nav paredzēta patstāvīga prasība, kuras priekšmets pamatā būtu atzīt Parlamenta vai valdības pieņemta tiesību akta

neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normai; šādu kontroli var veikt tikai pakārtoti saistībā ar tiesvedību, kas sākta vispārējās vai administratīvajās tiesās.

- 5 Atbilstoši Zviedrijas Tiesu procesa kodeksa (*rättegångsbalken*, turpmāk tekstā — “Tiesu procesa kodekss”) 13. nodaļas 1. pantam, kurš reglamentē tiesvedību vispārējās tiesās, ir iespējams celt prasību par zaudējumu atlīdzību, lai saņemtu zaudējumu atlīdzību un procentus. Šādas prasības iznākums var būt izpildāms spriedums, kurā atbildētājam ir piespriests samaksāt prasītājam zaudējumu atlīdzību un procentus.
- 6 Saskaņā ar Tiesu procesa kodeksa tās pašas nodaļas 2. panta pirmo daļu prasību var celt, lai pierādītu to, ka starp atbildētāju un prasītāju pastāv tiesiskas attiecības, ja prasītājam nodarītais kaitējums izriet no šādām attiecībām. Atbilstoši tā paša panta otrajai daļai lūgumu izskata, ja tas attiecas uz minēto attiecību pastāvēšanu. Šādas prasības iznākums var būt tikai apstiprinošs spriedums, kurā attiecīgi atzīta tādu tiesisko attiecību pastāvēšana starp lietas dalībniekiem kā pienākums samaksāt prasītājam zaudējumu atlīdzību un procentus.
- 7 Šajā sakarā tiesai, kas izskata prasību, var nākties pakārtoti pārbaudīt piemērojamās likuma normas neatbilstību augstāka juridiska spēka normai, kurai attiecīgā gadījumā ir jāpaliek nepiemērotai.

- 8 Pagaidu pasākumu noteikšanu civillietās reglamentē Tiesu procesa kodeksa 15. nodaļa. Šīs nodaļas 3. pantā ir paredzēta iespēja izdot rīkojumu par pagaidu pasākumiem prasītāja interesēs, lai aizsargātu tā tiesības. Atbilstoši šai tiesību normai, ja prasītājs pierāda, ka tā prasījumi pret trešo personu ir pamatoti, ka tie ir prasības priekšmets vai var tādi būt un ka šī trešā persona ar darbību vai bezdarbību apdraud vai apgrūtina [šo prasījumu īstenošanu], kompetentā tiesa var pret minēto trešo personu vērst pasākumus, kuros ir noteikts aizliegums vai rīkojums, attiecīgā gadījumā nosakot finansiālas sankcijas.
- 9 Tās pašas 15. nodaļas 7. pantā prasītājam, kura interesēs ir veikti pagaidu pasākumi, it īpaši saskaņā ar minētās nodaļas 3. pantu, ir pienākums mēneša laikā pēc šiem pasākumiem celt kompetentajā tiesā prasību pēc būtības, lai, kā norāda iesniedzējtiesa, šie pasākumi nodrošinātu tikai pagaidu aizsardzību attiecībā uz prasītāja norādītajām tiesībām, garantējot šādu tiesību ievērošanu līdz sprieduma paskaidrošanai pēc būtības.

Loteriju likums

- 10 Atbilstoši Loteriju likumam loteriju organizēšanai, kas pieejamas sabiedrībai, un, plašākā nozīmē, visām spēlēm, kurās iespējas laimēt ir atkarīgas no nejaušības, piemēram, derības, loto, spēļu automāti un rulete, ir jāsaņem administratīva atļauja, ko izdod vietējā vai valsts mēroga kompetentās iestādes.
- 11 Lēmumu, ar ko ir noraidīts lūgums izdot atļauju šādu darbību organizēšanai, var pārsūdzēt administratīvajās pirmās instances tiesās vai — ja minēto lēmumu ir

izdevusi valdība — *Regeringsrätten* (Augstākā administratīvā tiesa) (pēdējās instances administratīvā tiesa). Tāpēc šīm tiesām pakārtoti var nākties pārbaudīt piemērojamās likuma normas atbilstību Kopienu tiesībām, kurai attiecīgā gadījumā ir jāpaliek nepiemērotai.

¹² Loteriju likuma 38. pantā ir aizliegts uzņēmējdarbības ietvaros vai citādi peļņas gūšanas nolūkā veicināt dalību Zviedrijā organizētās pretlikumīgās loterijās vai loterijās, kas organizētas ārvalstīs.

¹³ Atbilstoši minētā likuma 52. pantam, pamatojoties uz šo aizliegumu, var izdot rīkojumus, par kuru neievērošanu ir paredzēti administratīvi sodi. Administratīvos pasākumus, ko šajā sakarā veic kompetentās iestādes, var pārsūdzēt administratīvajās tiesās, kuras var izdot rīkojumu apturēt šo pasākumu piemērošanu un kurām var nākties pakārtoti pārbaudīt piemērojamās likuma normas atbilstību Kopienu tiesībām; attiecīgā gadījumā minētajai normai ir jāpaliek nepiemērotai.

¹⁴ Attiecībā uz Loteriju likuma 38. pantā noteikto veicināšanas aizliegumu var iesniegt lūgumu par izņēmuma piemērošanu, adresējot to valdībai vai šim nolūkam izraudzītai iestādei. Par lēmumu par šāda lūguma noraidīšanu var saskaņā ar Zviedrijas Likumu par dažu administratīvo lēmumu kontroli tiesā (*lagen om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut*, SFS 1988, Nr. 205) celt prasību *Regeringsrätten*, kurai var nākties pakārtoti pārbaudīt piemērojamās likuma normas atbilstību Kopienu tiesībām; attiecīgā gadījumā minētajai normai ir jāpaliek nepiemērotai.

- 15 Atbilstoši Loteriju likuma 54. pantam par dalības veicināšanu ārvalstīs organizētā loterijā var krimināli sodīt ar naudas sodu vai brīvības atņemšanu uz sešiem mēnešiem, ja šī veicināšana īpaši attiecas uz Zviedrijas iedzīvotāju dalību.
- 16 Saistībā ar kriminālprocesiem, ko šajā sakarā sākušas kompetentās iestādes, *tingsrätt* (rajona tiesa) (vispārējā tiesa, kas izskata lietas pirmajā instancē) var nākties pakārtoti pārbaudīt piemērojamās likuma normas atbilstību Kopienu tiesībām; attiecīgā gadījumā minētajai normai ir jāpaliek nepiemērotai.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 17 No lietas materiāliem izriet, ka 2003. gada novembrī *Unibet* iegādājās reklāmas laukumus vairākos Zviedrijas plašsaziņas līdzekļos, lai reklamētu savus pakalpojumus — derību organizēšanu internetā. Saskaņā ar Loteriju likumu Zviedrijas valsts veica dažādus pasākumus, piemēram, izdeva rīkojumus un sāka kriminālprocesus pret plašsaziņas līdzekļiem, kuri bija piekrituši dot *Unibet* reklāmas laukumus.
- 18 Pret pašu *Unibet* netika vērsti ne administratīvi pasākumi, ne kriminālprocesi, tomēr *Unibet* 2003. gada 1. decembrī vērsās *tingsrätt* pret Zviedrijas valsti, pirmkārt, lai tiktu atzītas [*Unibet*] tiesības, kas izriet no EKL 49. panta, — reklamēt Zviedrijā spēļu

un derību pakalpojumus, neattiecinot uz to Loteriju likuma 38. pantā paredzēto aizliegumu (turpmāk tekstā — “Deklaratīvā prasība”), otrkārt, lai saņemtu atlīdzību par zaudējumiem, kas radušies šī reklamēšanas aizlieguma dēļ (turpmāk tekstā — “Prasība par zaudējumu atlīdzību”), un, treškārt, lai tiktu atzīts, ka attiecībā uz [Unibet] nav piemērojams minētais aizliegums un ar to saistītie pasākumi un sankcijas (turpmāk tekstā — “Pirmais lūgums noteikt pagaidu pasākumus”).

19 Deklaratīvā prasība tika noraidīta ar *tingsrätt* 2004. gada 2. jūlija lēmumu. Minētā tiesa uzskatīja, ka argumenti, kas izvirzīti šīs prasības pamatojumam, nav balstīti uz konkrētu tiesisko attiecību pastāvēšanu starp *Unibet* un Zviedrijas valsti un ka minētajā prasībā ir lūgts veikt abstraktu tiesību normas kontroli, bet saskaņā ar Zviedrijas tiesībām šāda prasība nav pieņemama. *Tingsrätt* nelēma nedz par Prasību par zaudējumu atlīdzību, nedz par Pirmo lūgumu noteikt pagaidu pasākumus.

20 Arī pēc *Unibet* ierosinātās apelācijas Deklaratīvā prasība un Pirmais lūgums noteikt pagaidu pasākumus tika noraidīti ar *hovrätt* (apelācijas tiesa) 2004. gada 8. oktobra spriedumu. Minētā tiesa uzskatīja, ka Deklaratīvā prasība ir prasība par [fakta] atzīšanu, kas saskaņā ar Zviedrijas tiesībām nav pieņemama, un ka no Eiropas Kopienų Tiesas judikatūras neizriet, ka atbilstoši tiesību aizsardzības tiesā principam būtu jānosaka iespēja veikt abstraktu tiesību normas kontroli, ja valsts tiesībās šāda prasība nav paredzēta. Minētā tiesa turklāt atzina, ka jautājums par Loteriju likuma 38. pantā paredzētā reklamēšanas aizlieguma atbilstību Kopienų tiesībām ir jāizvērtē *tingsrätt*, izskatot Prasību par zaudējumu atlīdzību.

21 *Hovrätt* arī uzskatīja, ka tad, ja *Unibet* izmantotu tiesības, uz kurām tā norāda, un reklamētu savus pakalpojumus Zviedrijā, tad šī aizlieguma atbilstību Kopienų

tiesībām varētu pārbaudīt tā tiesa, kas izskata prasību pret administratīviem pasākumiem vai kriminālprocesu.

- 22 Tāpēc *hovrätt* nosprieda, ka *Unibet* Deklaratīvo prasību nevar uzskatīt par pieņemamu, pamatojoties uz Kopienu tiesībām, un ka Pirmais lūgums noteikt pagaidu pasākumus ir zaudējis priekšmetu.
- 23 Saistībā ar pirmo apelāciju *Högsta domstolen* (Augstākā tiesa) par *hovrätt* 2004. gada 8. oktobra spriedumu *Unibet* prasīja atzīt tās Deklaratīvo prasību un Pirmo lūgumu noteikt pagaidu pasākumus par pieņemamiem gan saskaņā ar Zviedrijas tiesībām, gan Kopienu tiesībām.
- 24 Drīz pēc *hovrätt* 2004. gada 8. oktobra sprieduma, ar ko tika noraidīta [*Unibet*] Deklaratīvā prasība un Pirmais lūgums noteikt pagaidu pasākumus, *Unibet* vērsās *tingsrätt* ar jaunu lūgumu noteikt pagaidu pasākumus, lai, neņemot vērā Loteriju likuma 38. pantā paredzēto reklamēšanas aizliegumu, atļautu [*Unibet*] nekavējoties reklamēt savus pakalpojumus, gaidot iznākumu tiesvedībā pēc būtības attiecībā uz tās Prasību par zaudējumu atlīdzību, un mazinātu ar šo aizliegumu saistītos zaudējumus (turpmāk tekstā — “Otrais lūgums noteikt pagaidu pasākumus”). *Unibet* norādīja, ka šis lūgums ir tieši saistīts ar to tiesību pārkāpumu, kas tai izriet no Kopienu tiesībām, kā arī ar tās Prasību par zaudējumu atlīdzību, jo tās mērķis ir izbeigt zaudējumus, kuri radušies šī pārkāpuma dēļ.

- 25 2004. gada 12. novembra spriedumā *tingsrätt* noraidīja šo lūgumu, uzskatīdama, ka, izskatot lietu, nav pierādīts, ka Loteriju likuma 38. pants neatbilstu Kopienų tiesībām, un ka *Unibet* turklāt nav pierādījusi, ka pastāvētu pamatotas šaubas attiecībā uz šajā tiesību normā paredzētā aizlieguma atbilstību Kopienų tiesībām. Arī apelācija, ko *Unibet* ir iesniegusi par šo spriedumu, tika noraidīta ar *hovrätt* 2005. gada 26. janvāra spriedumu.
- 26 Otrajā apelācijas sūdzībā, kas iesniegta *Högsta domstolen*, *Unibet* prasa atcelt šo *hovrätt* spriedumu un noteikt pagaidu pasākumus atbilstoši tās lūgumam pirmajā instancē.
- 27 Attiecībā uz pirmo apelāciju iesniedzējtiesa uzsver, ka saskaņā ar Zviedrijas tiesībām nevar celt patstāvīgu prasību, lai pamatā tiktu konstatēta valsts tiesību normas neatbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai. Iesniedzējtiesai šajā sakarā ir šaubas par Kopienų prasībām attiecībā uz tiesību aizsardzības tiesā principu, un tā norāda, ka *Unibet* varētu lūgt, lai tiek pārbaudīta Loteriju likuma atbilstība Kopienų tiesībām, ja *Unibet* būtu pārkāpusi šī likuma normas un pret to būtu uzsākta kriminālvajāšana, vai saistībā ar Prasību par zaudējumu atlīdzību, vai arī saistībā ar tādu administratīvo lēmumu kontroli tiesā, ar kuriem attiecīgā gadījumā ir noraidīts lūgums izdot atļauju vai lūgums par izņēmuma piemērošanu, kuri iesniegti saskaņā ar minēto likumu.
- 28 Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem, sakarā ar Pirmo lūgumu noteikt pagaidu pasākumus, kas ir iesniegti tiesā, kura izskatīja lietu pēc būtības, saistībā ar šo apelāciju rodas

līdzīgi jautājumi, jo atbilstoši Zviedrijas tiesībām šāds lūgums var būt pieņemams tikai tad, ja pati pamata prasība ir pieņemama.

29 Attiecībā uz otro apelāciju par Otro lūgumu noteikt pagaidu pasākumus iesniedzējtiesa uzskata, ka [izvirzītie] jautājumi attiecas uz Kopienų tiesībām, jo *Unibet* apgalvo, ka minētais lūgums ir saistīts ar tiesībām, kas tai izriet no Kopienų tiesībām. Šie jautājumi galvenokārt ir par kritērijiem, kas jāpiemēro, nosakot šādus pasākumus apstākļos, kādi ir pamata lietā.

30 Uzskatīdama, ka šajos apstākļos pamata prāvas izšķiršanai ir vajadzīga Kopienų tiesību interpretācija, *Högssta domstolen* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai Kopienų tiesību prasība, ka valsts procesuālajām normām ir jānodrošina personai efektīva no Kopienų tiesībām izrietošo tiesību aizsardzība, ir jāinterpretē tādējādi, ka prasība atzīt, ka noteiktas valsts materiālo tiesību normas nav saderīgas ar EKL 49. pantu, ir pieņemama gadījumā, kad šo tiesību normu saderību ar minēto pantu būtu iespējams izvērtēt vienīgi [pakārtoti], piemēram, lietā par zaudējumu atlīdzināšanu, tiesvedībā par valsts materiālo tiesību normas pārkāpumu vai istenojot tiesas kontroli?

2) Vai šī efektīvas tiesību aizsardzības prasība, kas izriet no Kopienų tiesībām, nozīmē, ka valsts tiesību sistēmai ir jānodrošina pagaidu aizsardzība, saskaņā ar

kuru valsts tiesību normas, kuras personai liedz izmantot tiesības, kuras, iespējams, tai piešķir Kopienu tiesības, var netikt piemērotas attiecībā uz personu, ļaujot tai izmantot attiecīgās tiesības līdz brīdim, kad jautājumu par šo tiesību pastāvēšanu ir galīgi izlēmusi valsts tiesa?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir apstiprinoša:

vai no Kopienu tiesībām izriet, ka, ja ir apstrīdēta valsts tiesību normu atbilstība Kopienu tiesībām, valsts tiesai, pēc būtības izvērtējot pieteikumu par to tiesību pagaidu aizsardzību, kas izriet no Kopienu tiesībām, ir jāpiemēro valsts tiesību normas, kas regulē nosacījumus pagaidu aizsardzības piešķiršanai, vai arī šādā gadījumā valsts tiesai ir jāpiemēro Kopienu tiesību kritēriji par pagaidu aizsardzības piešķiršanu?

4) Ja atbilde uz trešo jautājumu ir tāda, ka ir piemērojami Kopienu tiesību kritēriji, kādi ir šie kritēriji?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Ievada apsvērumi

- ³¹ Nevar piekrist Beļģijas valdības argumentam, ka šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams, jo nepastāv faktiskais strīds, kas iesniedzējtiesai būtu jāizskata.

- 32 Kā ģenerālvokāte ir norādījusi secinājumu 23. punktā, pastāv iesniedzējtiesā izskatāms faktiskais strīds, jo *Unibet* ir vērsusies Zviedrijas tiesās, lai tiktu atzīts, ka Loteriju likuma 38. pants neatbilst EKL 49. pantam, un lai tādējādi tai tiktu atļauts Zviedrijā reklamēt savus pakalpojumus un saņemt to zaudējumu atlīdzību, kuri saskaņā ar tās apgalvojumiem tai ir radušies minētajā 38. pantā noteiktā aizlieguma dēļ.
- 33 Jautājums, vai *Unibet* prasība Zviedrijas tiesās ir pieņemama, par ko ir pirmais iesniedzējtiesas uzdotais jautājums, neietekmē lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības vērtējumu.
- 34 Tādējādi šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.
- 35 Tāpēc uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ņemot vērā tās sniegtās norādes par atbilstošajām Zviedrijas tiesību normām, kas izklāstītas šī sprieduma 3.–16. punktā.

Par pirmo jautājumu

- 36 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas noskaidrot, vai to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienas tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka saskaņā ar to dalībvalsts tiesību

sistēmā ir jāparedz iespēja celt patstāvīgu prasību, lai pamatā pārbaudītu valsts tiesību normu atbilstību EKL 49. pantam, ja vien, izmantojot citus tiesību aizsardzības līdzekļus, šādu atbilstību var izvērtēt pakārtoti.

37 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips ir vispārējs Kopienų tiesību princips, kas izriet no visām dalībvalstīm kopējām konstitucionālajām tradīcijām, kam ir veltīts Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.–13. pants (1986. gada 15. maija spriedums lietā 222/84 *Johnston*, *Recueil*, 1651. lpp., 18. un 19. punkts; 1987. gada 15. oktobra spriedums lietā 222/86 *Heylens* u.c., *Recueil*, 4097. lpp., 14. punkts; 2001. gada 27. novembra spriedums lietā C-424/99 Komisija/Austrija, *Recueil*, I-9285. lpp., 45. punkts; 2002. gada 25. jūlija spriedums lietā C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome, *Recueil*, I-6677. lpp., 39. punkts, un 2003. gada 19. jūnija spriedums lietā C-467/01 *Eribrand*, *Recueil*, I-6471. lpp., 61. punkts) un kas ir apstiprināts arī 47. pantā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kura ir proklamēta 2000. gada 7. decembrī Nicā (OV C 364, 1. lpp.).

38 Šajā sakarā dalībvalstu tiesām saskaņā ar EKL 10. pantā noteikto sadarbības principu ir jānodrošina to tiesību aizsardzība tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no Kopienų tiesībām (šajā sakarā skat. 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā 33/76 *Rewe*, *Recueil*, 1989. lpp., 5. punkts, un spriedumu lietā 45/76 *Comet*, *Recueil*, 2043. lpp., 12. punkts; 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal*, *Recueil*, 629. lpp., 21. un 22. punkts; 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortame* u.c., *Recueil*, I-2433. lpp., 19. punkts, kā arī 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-312/93 *Peterbroeck*, *Recueil*, I-4599. lpp., 12. punkts).

39 Tāpat ir jāatgādina, ka tad, ja attiecīgajā jautājumā nav Kopienų tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz sīki

procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Kopienų tiesībās (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Rewe*, 5. punkts; lietā *Comet*, 13. punkts; lietā *Peterbroeck*, 12. punkts; 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan*, *Recueil*, I-6297. lpp., 29. punkts, kā arī 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-13/01 *Safalero*, *Recueil*, I-8679. lpp., 49. punkts).

- 40 Lai gan ar EK līgumu ir ieviestas vairākas tiešās prasības, ko attiecīgā gadījumā privātpersonas var celt Kopienų tiesās, tajā nav paredzēts, ka Kopienų tiesību ievērošanas nodrošināšanai valstu tiesās ir jārada jauni tiesību aizsardzības līdzekļi papildus tiem, kas jau bija pieejami valstu tiesībās (1981. gada 7. jūlija spriedums lietā 158/80 *Rewe*, *Recueil*, 1805. lpp., 44. punkts).
- 41 Citādi būtu tikai tādā gadījumā, ja no attiecīgās valsts tiesību sistēmas kopumā izrietētu, ka nepastāv tiesību aizsardzības līdzekļi, kurus izmantojot, varētu kaut vai pakārtoti nodrošināt to tiesību aizsardzību, kuras attiecīgajām personām izriet no Kopienų tiesībām (šajā sakarā skat. iepriekš minēto 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā *Rewe*, 5. punkts, un iepriekš minētos spriedumus lietā *Comet*, 16. punkts, kā arī lietā *Factortame* u.c., 19.–23. punkts).
- 42 Tādējādi, kaut arī principā attiecīgās personas tiesības un intereses celt prasību tiesā ir jānosaka valsts tiesībās, Kopienų tiesības tomēr ietver prasību, lai valsts tiesību akti neaizskartu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā (skat. it īpaši 1991. gada 11. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no C-87/90 līdz C-89/90 *Verholen* u.c., *Recueil*, I-3757. lpp., 24. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Safalero*, 50. punkts). Dalībvalstīm ir jāparedz tiesību aizsardzības līdzekļu un procesuālā sistēma, lai nodrošinātu šo tiesību ievērošanu (iepriekš minētais spriedums lietā *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome, 41. punkts).

43 Šajā sakarā procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Kopienų tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Kopienų tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (skat. it īpaši iepriekš minēto 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā *Rewe*, 5. punkts, un iepriekš minētos spriedumus lietā *Comet*, 13.–16. punkts; lietā *Peterbroeck*, 12. punkts; lietā *Courage* un *Crehan*, 29. punkts; lietā *Eribrand*, 62. punkts, kā arī lietā *Safalero*, 49. punkts).

44 Turklāt procesuālie noteikumi, kas ir piemērojami prasībām, kuras celtas šajās tiesās, piemēram, prasība par konkrētām tiesiskām attiecībām starp prasītāju un valsti, valsts tiesām cik vien iespējams ir jāinterpretē tādā veidā, lai šos noteikumus varētu piemērot, veicinot šī sprieduma 37. punktā atgādinātā mērķa sasniegšanu — garantēt to tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kuras attiecīgajām personām izriet no Kopienų tiesībām.

45 Uz pirmo iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu ir jāatbild, ņemot vērā izklāstītos apsvērumus.

46 Kā norāda iesniedzējtiesa, Zviedrijas tiesībās nav paredzēta iespēja celt patstāvīgu prasību, lai pamatā apstrīdētu valsts tiesību normu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām.

- 47 Šajā sakarā ir jāatgādina, — kā izriet no šī sprieduma 40. punktā minētās pastāvīgās judikatūras un kā norāda visas valdības, kas iesniegušas apsvērumus Tiesā, un Eiropas Kopienu Komisija —, ka pats efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips neprasa, lai pastāvētu patstāvīga prasība pamatā valsts tiesību normu atbilstības Kopienу tiesību normām apstrīdēšanai, ja vien valsts iekšējo prasību sistēmā ir nodrošināta līdzvērtības un efektivitātes principu ievērošana.
- 48 Pirmkārt, no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka Zviedrijas tiesībās nav paredzēta iespēja celt šādu patstāvīgu prasību neatkarīgi no tā, vai augstāka juridiska spēka tiesību norma, kuras ievērošana ir jānodrošina, ir valsts tiesību norma vai Kopienу tiesību norma.
- 49 Attiecībā uz šīm abām tiesību normu kategorijām Zviedrijas tiesībās attiecīgajām personām tomēr ir iespēja panākt, ka šis jautājums par atbilstību tiek izskatīts pakārtoti tiesvedībā, kas sākta vispārējās tiesās vai administratīvajās tiesās.
- 50 Tāpat no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka tiesai, kurai ir jāizskata šis jautājums, apstrīdētā tiesību norma ir jāatstāj nepiemērota, ja tā uzskata, ka šī norma neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai, neatkarīgi no tā, vai jautājums ir par valsts tiesību normu vai Kopienу tiesību normu.
- 51 Veicot šo pārbaudi, šāda tiesību norma, kuru izdevis Zviedrijas Parlaments vai valdība, paliek nepiemērota tikai tādā gadījumā, ja tā acīmredzami neatbilst augstāka

juridiska spēka tiesību normai. Kā norādīts šī sprieduma 3. punktā, šis nosacījums tomēr nav izvirzīts gadījumos, kad attiecīgā norma ar augstāku juridisku spēku ir Kopienų tiesību norma.

52 Tādējādi, kā ir norādījušas visas valdības, kas iesniegušas Tiesā apsvērumus, un arī Komisija, nākas konstatēt, ka sīkie procesuālie noteikumi par prasībām, kas paredzētas Zviedrijas tiesībās, lai aizsargātu tiesības, kas attiecīgajām personām izriet no Kopienų tiesībām, nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas attiecas uz prasībām to tiesību aizsardzībai, kas attiecīgajām personām piemīt, pamatojoties uz valsts tiesību normām.

53 Otrkārt, ir jāpārbauda, vai pakārtotie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas Zviedrijas tiesībās paredzēti, lai apstrīdētu valsts tiesību normas atbilstību Kopienų tiesībām, nepadara par neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Kopienų tiesību sistēmu.

54 Šajā sakarā ir jānorāda — katrs gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma padara par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina Kopienų tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas nozīmi tiesvedībā kopumā, tās norisē un īpatnības dažādās valsts tiesās (iepriekš minētais spriedums lietā *Peterbroeck*, 14. punkts).

- 55 No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka Zviedrijas tiesībās nav liegta iespēja attiecīgajai personai — kāda ir *Unibet* — apstrīdēt valsts tiesību akta — kāds ir Loteriju likums — atbilstību Kopienu tiesībām, bet šim nolūkam ir paredzēti dažādi pakārtoti tiesību aizsardzības līdzekļi.
- 56 Tādējādi, pirmkārt, iesniedzējtiesa norāda, ka *Unibet* ir iespēja panākt, ka Loteriju likuma atbilstība Kopienu tiesībām tiek pārbaudīta, izskatot Prasību par zaudējumu atlīdzību vispārējās tiesās.
- 57 Turklāt no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka *Unibet* ir cēlusi šādu prasību un ka tā ir atzīta par nepieņemamu.
- 58 Tādējādi, ja pārbaude attiecībā uz Loteriju likuma atbilstību Kopienu tiesībām tiek veikta, izvērtējot Prasību par zaudējumu atlīdzību, minētā prasība ir tiesību aizsardzības līdzeklis, kas ļauj *Unibet* nodrošināt to tiesību efektīvu aizsardzību, kas tai piešķirtas ar Kopienu tiesībām.
- 59 Šajā sakarā iesniedzējtiesai ir jānodrošina, ka minētā likuma atbilstības Kopienu tiesībām pārbaude tiek veikta neatkarīgi no to nosacījumu vērtējuma pēc būtības, kuri attiecas uz zaudējumiem un cēloņsakarību saistībā ar Prasību par zaudējumu atlīdzību.

60 Otrkārt, iesniedzējtiesa piebilst, ka, ja *Unibet* lūgtu Zviedrijas valdībai atkāpi no aizlieguma Zviedrijā reklamēt savus pakalpojumus, tad uz iespējamo lēmumu, ar ko šis lūgums noraidīts, varētu attiecināt tiesas kontroli, ko īstenotu *Regeringsrätten* un saistībā ar kuru *Unibet* varētu norādīt uz Loteriju likuma normu neatbilstību Kopienu tiesībām. Attiecīgā gadījumā kompetentajai tiesai tās šī likuma normas, kuras tiktu atzītas par neatbilstošām Kopienu tiesībām, vajadzētu atstāt nepiemērotas.

61 Šajā sakarā ir jānorāda, ka šāda tiesas kontrole, kas ļauj *Unibet* panākt, ka tiesa pieņem lēmumu, kurā konstatēta minēto tiesību normu neatbilstība Kopienu tiesībām, ir tiesību aizsardzības līdzeklis, kurš nodrošina [*Unibet*] to tiesību efektīvu aizsardzību, kas tai izriet no Kopienu tiesībām (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Heylens* u.c., 14. punkts, un 1991. gada 7. maija spriedumu lietā C-340/89 *Vlassopoulou*, *Recueil*, I-2357. lpp., 22. punkts).

62 Turklāt iesniedzējtiesa precizē, ka tad, ja *Unibet* būtu pārkāpusi Loteriju likuma normas un ja valsts kompetentās iestādes pret to būtu vērsušas administratīvus pasākumus vai uzsākušas kriminālvajāšanu, tad tai būtu iespēja, uzsākot tiesvedību administratīvajā vai vispārējā tiesā, apstrīdēt minēto tiesību normu atbilstību Kopienu tiesībām. Attiecīgā gadījumā kompetentajai tiesai tās šī likuma normas, kuras tiktu atzītas par neatbilstošām Kopienu tiesībām, vajadzētu atstāt nepiemērotas.

63 Papildus tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas konstatēti šī sprieduma 56. un 60. punktā, *Unibet* tātad būtu iespēja, ceļot prasību tiesā par administratīva lēmuma

atcelšanu vai kriminālprocesā, norādīt uz to, ka pasākumi, kas tai piemēroti, vai tai uzliktie pienākumi neatbilst Kopienų tiesībām, jo valsts kompetentās iestādes nav atļāvušas tai reklamēt savus pakalpojumus Zviedrijā.

64 Katrā ziņā no šī sprieduma 56.–61. punkta izriet, ka ir uzskatāms, ka *Unibet* rīcībā ir tiesību aizsardzības līdzekļi, kas tai nodrošina to tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kuras izriet no Kopienų tiesību sistēmas. Ja, gluži pretēji, kā minēts šī sprieduma 62. punktā, tai ir nācies pakļauties administratīvajiem procesiem vai kriminālprocesiem un sodiem, kas var būt piemēroti šādu procesu rezultātā, un tas ir vienīgais tiesību aizsardzības līdzeklis, ar kuru var apstrīdēt attiecīgo valsts tiesību normu atbilstību Kopienų tiesībām, tad ar šo līdzekli nepietiek, lai nodrošinātu [*Unibet*] šādu efektīvu tiesas aizsardzību.

65 Tāpēc uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka saskaņā ar to dalībvalsts tiesību sistēmā nav jāparedz iespēja celt patstāvīgu prasību, lai pamatā pārbaudītu valsts tiesību normu atbilstību EKL 49. pantam, ja vien, izmantojot citus efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri nav mazāk labvēlīgi par tiem, kuri reglamentē līdzīgas prasības valsts tiesībās, šādu atbilstību var izvērtēt pakārtoti; šis apstāklis ir jāpārbauda valsts tiesai.

Par otro jautājumu

66 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principu, kuras attiecīgajām personām piešķirtas

ar Kopienu tiesībām, dalībvalsts tiesību sistēmā ir jābūt iespējai panākt, ka tiek noteikti pagaidu pasākumi, lai apturētu valsts tiesību normu piemērošanu līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par to atbilstību Kopienu tiesībām.

⁶⁷ Vispirms ir jāatgādina, ka valsts tiesai, izskatot ar Kopienu tiesībām saistītu strīdu, ir jābūt iespējai noteikt pagaidu pasākumus, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas nolēmumam, kas jāpieņem par tiesību pastāvēšanu, kuras ir pamatotas ar Kopienu tiesībām (iepriekš minētais spriedums lietā *Factortame* u.c., 21. punkts, un 2001. gada 11. janvāra spriedums lietā *C-226/99 Siples, Recueil*, I-277. lpp., 19. punkts).

⁶⁸ Tādos valsts tiesiskajos apstākļos, kādi ir izklāstīti lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, lūgumu noteikt šādus pasākumus mērķis var būt tikai nodrošināt pagaidu aizsardzību prasītāja pēc būtības norādītajām tiesībām, kā izriet no šī sprieduma 9. punkta.

⁶⁹ Izskatāmajā pamata lietā ir skaidrs, ka *Unibet* ir iesniegusi divus lūgumus noteikt pagaidu pasākumus — pirmo saistībā ar Deklaratīvo prasību [un] otro saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību.

- 70 Attiecībā uz pirmo no abiem lūgumiem noteikt pagaidu pasākumus no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka Deklaratīvā prasība atbilstoši valsts tiesībām tika atzīta par nepieņemamu gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē. Iesniedzējtiesa gan apstiprināja šo valsts tiesību interpretāciju, taču tai bija šaubas par Kopienų tiesību prasībām šajā sakarā, tāpēc tā uzdeva pirmo prejudiciālo jautājumu (skat. šī sprieduma 36.–65. punktu).
- 71 No atbildes, kas sniegta uz pirmo jautājumu, izriet, ka saskaņā ar to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principu, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų tiesībām, dalībvalsts tiesību sistēmā nav jāparedz iespēja celt patstāvīgu prasību, lai pamatā pārbaudītu valsts tiesību normu atbilstību Kopienų tiesībām, ja vien, izmantojot citus tiesību aizsardzības līdzekļus, šādu atbilstību var izvērtēt pakārtoti; tas ir jāpārbauda valsts tiesai.
- 72 Ja atbilstoši valsts tiesībām, kuras piemērotas saskaņā ar Kopienų tiesībās izvirzītajām prasībām, nav acīmredzams, ka tāda prasība, kuras mērķis ir garantēt to tiesību aizsardzību, kas attiecīgajai personai izriet no Kopienų tiesībām, būs pieņemama, tad saskaņā ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu valsts tiesai tomēr ir jābūt iespējai jau šajā stadijā noteikt pagaidu pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu minēto tiesību ievērošanu.
- 73 Taču saskaņā ar to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principu, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų tiesībām, dalībvalsts tiesību sistēmā nav jābūt iespējai panākt, ka kompetentā valsts tiesa nosaka pagaidu pasākumus, izskatot

lūgumu, kas saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesībām nav pieņemams, ja vien Kopienų tiesībās, kas interpretētas saskaņā ar šī sprieduma 71. punktu, šī nepieņemamība nav apšaubāma.

74 Attiecībā uz lūgumu noteikt pagaidu pasākumus, kurš izteikts saistībā ar Prasību par zaudējumu atlīdzību, no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu un no citiem dokumentiem, kas pievienoti lietas materiāliem, izriet, ka minētais lūgums ir atzīts par pieņemamu.

75 Kā ģenerālvokāte ir norādījusi secinājumu 74. punktā un kā ir atgādināts šī sprieduma 67. punktā, valsts tiesai, izskatot ar Kopienų tiesībām saistītu strīdu, ir jābūt iespējai noteikt pagaidu pasākumus, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas nolēmumam, kas jāpieņem par tiesību pastāvēšanu, kuras ir pamatotas ar Kopienų tiesībām.

76 Tādējādi, kad valsts kompetentā tiesa, izskatot Prasību par zaudējumu atlīdzību, pārbaudīs Loteriju likuma atbilstību Kopienų tiesībām, tai ir jābūt iespējai noteikt lūgtos pagaidu pasākumus, ja šādu pasākumu noteikšana ir nepieciešama, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas nolēmumam, kas jāpieņem par tiesību pastāvēšanu, kuras ir pamatotas ar Kopienų tiesībām; tas ir jāpārbauda valsts tiesai.

77 No iepriekš izklāstītā izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų

tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka saskaņā ar to dalībvalsts tiesību sistēmā ir jāparedz iespēja noteikt pagaidu pasākumus līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par valsts tiesību normu atbilstību Kopienų tiesībām, ja šādu pasākumu noteikšana ir nepieciešama, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas nolēmumam, kas jāpieņem par minēto tiesību pastāvēšanu.

Par trešo jautājumu

78 Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principu, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienų tiesībām, un ja pastāv šaubas par valsts tiesību normu atbilstību Kopienų tiesībām, pagaidu pasākumu noteikšanu, lai apturētu minēto tiesību normu piemērošanu līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par to atbilstību Kopienų tiesībām, reglamentē kritēriji, kas paredzēti valsts tiesībās, kuras ir piemērojamas kompetentajā tiesā, vai arī to reglamentē Kopienų kritēriji.

79 Šajā sakarā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai gan uz Kopienų tiesisko regulējumu balstītas tiesību normas izpildes apturēšanu valsts tiesā izskatāmā strīdā reglamentē valsts procesuālās normas, uz to visās dalībvalstīs attiecas vienvēidīgi nosacījumi, kas ir līdzīgi tiem, kādi ir paredzēti pagaidu pasākumu noteikšanai Kopienų tiesās (1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest*, *Recueil*, I-415. lpp., 26. un 27. punkts; 1995. gada 9. novembra spriedums lietā C-465/93 *Atlanta*

Fruchthandelsgesellschaft, Recueil, I-3761. lpp., 39. punkts, un 2005. gada 6. decembra spriedums apvienotajās lietās C-453/03, C-11/04, C-12/04 un C-194/04 *ABNA u.c.*, Krājums, I-10423. lpp., 104. punkts). Tomēr pamata lieta no lietām, kurās taisīti minētie spriedumi, atšķiras ar to, ka *Unibet* lūguma noteikt pagaidu pasākumus mērķis nav apturēt tādas valsts tiesību normas iedarbību, kas pieņemta saskaņā ar Kopienų tiesisko regulējumu, kura tiesiskums ir apstrīdēts, bet [ši lūguma] mērķis ir apturēt valsts tiesību akta sekas, kura atbilstība Kopienų tiesībām ir apstrīdēta.

80 Tātad, tā kā šajā jomā nav Kopienų tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jāparedz nosacījumi tādu pagaidu pasākumu noteikšanai, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības, kas attiecīgajām personām izriet no Kopienų tiesībām.

81 Tādējādi pagaidu pasākumu noteikšanu, lai apturētu minēto tiesību normu piemērošanu līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par to atbilstību Kopienų tiesībām, reglamentē kritēriji, kas paredzēti valsts tiesībās, kuras ir piemērojamas minētajā tiesā.

82 Tomēr šie kritēriji nevar būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību pagaidu aizsardzību tiesā, kuras piešķirtas ar Kopienų tiesību sistēmu (efektivitātes princips).

- 83 Tātad uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienu tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka tad, ja pastāv šaubas par valsts tiesību normu atbilstību Kopienu tiesībām, iespējamo pagaidu pasākumu noteikšanu, lai apturētu minēto tiesību normu piemērošanu līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par to atbilstību Kopienu tiesībām, reglamentē kritēriji, kas paredzēti valsts tiesībās, kuras ir piemērojamas minētajā tiesā, ja vien šie kritēriji nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā, un nepadara par neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina šādu tiesību pagaidu aizsardzību tiesā.

Par ceturto jautājumu

- 84 Ņemot vērā uz trešo jautājumu sniegto atbildi, uz ceturto jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 85 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienu tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka saskaņā ar to dalībvalsts tiesību sistēmā nav jāparedz iespēja celt patstāvīgu prasību, lai pamatā pārbaudītu valsts tiesību normu atbilstību EKL 49. pantam, ja vien, izmantojot citus efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri nav mazāk labvēlīgi par tiem, kuri reglamentē līdzīgas prasības valsts tiesībās, šādu atbilstību var izvērtēt pakārtoti; šis apstāklis ir jāpārbauda valsts tiesai;
- 2) to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienu tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka saskaņā ar to dalībvalsts tiesību sistēmā ir jāparedz iespēja noteikt pagaidu pasākumus līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par valsts tiesību normu atbilstību Kopienu tiesībām, ja šādu pasākumu noteikšana ir nepieciešama, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas nolēmumam, kas jāpieņem par minēto tiesību pastāvēšanu;
- 3) to tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, kuras attiecīgajām personām piešķirtas ar Kopienu tiesībām, ir interpretējams tādā veidā, ka tad, ja pastāv šaubas par valsts tiesību normu atbilstību Kopienu tiesībām, iespējamo pagaidu pasākumu noteikšanu, lai apturētu minēto tiesību normu piemērošanu līdz brīdim, kad kompetentā tiesa izlemj jautājumu par to atbilstību Kopienu tiesībām, reglamentē kritēriji, kas paredzēti valsts tiesībās, kuras ir piemērojamas minētajā tiesā, ja vien šie kritēriji nav mazāk labvēlīgi par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā, un nepadara par neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina šādu tiesību pagaidu aizsardzību tiesā.

[Paraksti]